

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, fél íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 1000 K., félévre
500 K. Egyes szám ára 24 K

Onnan leszen eljövendő ítélni...

Áldozócsütörtök gazdag eseményei közül hol egyik, hol másik mozzanat lép az embervilág érdeklődésének előterébe. Ez alkalommal, a ma emberére, legjelentősebbnek azt tartom, amelyik az Úr visszajövetelére vonatkozó ígéretet tartalmazza.

Nem a mi korunk az első, amelyben gyökeret fog a visszajövetel, a páruzia ígérete. Az első keresztyéneknél olyan eleven és vággyal teljes volt ez az óhajlás, hogy imádságaikat, liturgiális cselekményeiket akár hányszor fejezték be ezzel a mennyet magához ölelni akaró izzó fohással: Jövel, Uram Jézus! Jövel! — És mivel Jézus, az utolsó dolgokról nyilatkozván, nagy rázkódásokat jövendöl a világ végére; ez okon minden válságos időben, az imperátorok üldözése, a bigottság elnyomása, a leveretetés és kínzás fájdalmi közepett mindig felújul az ígéret: Aki eljövendő, eljő.

Nem csoda, sőt lélektanilag teljesen indokolt, hogy a megingott emberi lélek apokalyptikus eseményeket vél látni a mai kuszált és zilált életviszonyok között; nem csoda, hogy felismerni gondolja a nagy vég kezdetét bevezető eseményeket napjaink történéseinek tömkelegében; nem csoda, hogy elfelejtkezik az egyszerű és kapkodó lélek ama világos ígéretéről, hogy sem az óráját, sem a napját az ítéletnek senki sem tudja.

Egészen természetes az is, hogy megfeledkezik ma mindenki arról, hogy Aki eljő, ítéletre jön el. Nem úgy jő el, mint aki szolgál, sem nem úgy, mint Dávidnak fia, hanem, mint akinek teljes hatalom adott mennyen és földön, aki ítéel eleveneket és holtakat.

Ítéel; mert lesz ítélet. Semmi sem bizonyosabb ennél. Akkor nyilvánvaló lesz mindenkinek egész élete és megtetszik, hogy azok a jócselekedetek, amelyek a világ előtt ragyognak, csakugyan az Isten iránt való hálás szív gyümölcsei-é, vagy a rút számításnak és hideg kíméletlen előtörtetésnek rozoga lépcsőfokai-é, melyeken felfelé megy a hitetlen az emberek szeme láttára, de alábukik a mélységbe az Úr ítélete szerint. Akkor nyilvánvaló lesz a kicsinyek és megvetettek szépsége, életöknek egyenletessége, Istenben való bizodaljuk rendületlen sziklája, amelyen épített házak össze nem omol. Igen; az Úr eljő ítéletre. Hogy mikor? nem tudjuk; de eljövetele bizonyos. Készen kell lenni reá mindenkinek. Boldog az, aki az Urat várja s boldog, akit az ő Ura eljövetelekor hívnek talál.

sk.

Iskola

A százéves Fűvészkert.

Ezernyolcszázhuszonháromban választották meg a kollégiumhoz Kerekes Ferencet, a Cseh-Szombathy József orvostudortól 25,000 rhénes forinttal alapított első növény-, ásvány- és vegytani tanszékre tanárnak. A nagyészű, nagyműveltségű tudós professzor, hogy a növénytant annál eredményesebben, szemléltetve taníthassa, hamarosan hozzálátott, hogy a már Diószegi Sámuel és Fazekas Mihálytól megpendített eszmét: a kollégium mellett egy botanikai kert telepítését, megvalósítsa. A „Paptavá“-t, vagyis azt a mocsaras területet a főiskola mellett, melyet a nemes város az iskolának ilyen célra már megelőzőleg örök időkre átengedett, feltöltette, illetve annak előkészítését befejezte. Azután megfelelő kertész is akadt nemes Vass Pál személyében, aki a növénytant a Kerekes professzor óráin megszeretvén, a kollégium költségén Budapesten, Bécsben és Erfurtban botanikai

kertésszé neveltetett. Hogy ritkább, exotikus növényei is legyenek a Fűvészkertnek, elküldötték Vass Pált Gesztre Tisza Lajoshoz, a nagy természetkedvelő és gyűjtőhöz, Téglásra Beck Pálhoz, Levelekre Molnár Agostonhoz, Tiszaroffra Borbély Györgynéhez, kik mind „a maguk szekerén küldötték be legbecsesebb üvegházi növényeiket“. Az üvegházat 4938 forint gyűjtött összegből 1842-ben építették föl. És ebben az öreg üvegházban még ma is él azoknak a nagy szeretettel küldött érdekes növényeknek egyike-másika. Van ugyanis ott egy egész csomó növény, amely legalább is 70—100 éves, pl. egy 3—4 m. magas törpe pálma (*Chamaerops humilis*), egy, még botanikus kertekben is elég ritka *Fourcroya lindenii* (mexikói), egy *Aloe pendula*, *Dracaena draco*, az *Agave* csoport *nestora*, egy utolsó éveit élő *Agave americana* („százéves aloe“) és három cserép kis japán, elnyomorított fa (*Escheweria arborescens* var. *japonica*), melyek évenként minden ág végén csak 2—2 levélkét hoznak stb., amelyeknek egy része még bizonyára az első évekből való.

És az öreg Fűvészkert annyi viszontagságon és nélkülözésen keresztül még mindmáig szolgálja a jó Kerekes Ferenc fundátor által számára kitűzött célt, a botanikának szemléltető oktatását. Tavasszal és ősszel, de a téli morphologiai és anatómiai studiumok alatt is, nincs a kollégiumban növénytani óra, hogy ne kérjenek a Fűvészkerttől, ha mást nem, egy egészen közönséges növényt, amely különben már a modern városból s így a kollégiumtól is, messze menekült. Hát még mennyire pótolhatatlanok az Alföldön nem is élő (vagy legalább is a mi vidékünkön nem), bár közönséges növénye, mint tegyem föl: az őszi kikerics, kököresin, bizonyos orvosi növények stb. És hol ismerhetné meg, legalább részben, a debreczeni diák a magyar flóra ritkaságait, mint pl. a *Telekia speciosát*, *Kitaibelia vitifoliát*, a *Józsika orgonát*, a fegyverneki eperfát (*Morus Fegyvernekiana*) stb., sőt igen sok, nem is túlrítka alföldi növényt, ha nem a több mint 2000 fajt számláló Fűvészkertben. Talán bizony a kultura alá vett, fölszántott és gondosan kapált alföldi mezőkön? És hol láthatna a mi szegény kis falusi diákunk pálmát, araukariát, citromfát, ginkót, dinnyekaktuszt és más exotikus növényt, amelynek ismerete ma már az általános műveltséghez tartozik. (Nem is szólva arról, hogy az érdeklődőknek pl. több mint 100 kaktuszfaj áll rendelkezésükre.) És végül hol találna a mi diákunk itt a közelben, egy csendes, egészséges zugot, amely csak az övé, ahol a leckéjét megtanulhatja, a vizsgájára elkészülhessen, ha nem a Fűvészkertben, amely ma már több is, mint a nevelést szolgáló botanikus kert. A Fűvészkert ma már fogalom, egy darab múlt, hagyomány, amelynek már itt, mifelénk, az emberek szívében költészete van.

És ezzel kapcsolatban még valamit.

A kollégium, amelynek gyűjteményei, még nem is olyan régen, itt egyedül állók voltak, ma már egyik-másik gyűjteményágra elvesztette souve-

renitását. A néprajznak és a régészetnek ma már a városi múzeum a hasonlíthatatlanul tekintélyesebb képviselője; Nagykönyvtárunk modern része, ha az ellenszerét meg nem leljük, el fog maradni az egyetemi könyvtár mögött, a műtárgyak gyűjteménye a Déry-múzeum lesz, egyedül, sok 10,000 példányt számláló és sok ritkasággal dicsekvő természettudományi gyűjteményei azok, amelyek még mindig versenytárs nélkül állanak.

A Fűvészkert ennek a nagy természettudományi gyűjteménynek egyik lényeges alkotórésze. S azért, hogy most kopott, küzködik, mint gazdája, a kollégium, nem volna méltó hozzánk, ha lebecsülnők és nem segítenők. Gondoljunk nagy múltjára, áldásos jelenére és — ha akarjuk — szép jövőjére s legyünk hálásak Kerekes Ferencnek, akiről Balogh Ferenc, a kollégium történet írója azt mondja: „Ő volt a nagy számtudós, a kollégium szeme, általa láttak be a múltba és ez által építhették a jövőt.“

Köszöntsük és ápoljuk tovább is szeretettel a százéves Fűvészkertet!

Dr. Hoffer András,
kollégiumi tanár.

Az Orsz. Középiskolai Tanáregyesület Miskolci Körének.

Miskolc.

Kedves Kartársak!

A körleveletekben kifejezett keserűségeteket veletek együtt mélyen érezzük; testamentumotok 1. pontjának megállapítását, hogy „a közoktatásügyet sem a magyar társadalom, sem a kormányhatalom az állami élet szempontjából nem tartja eminens fontosságúnak, a közoktatás munkásait ennél fogva csak inferioris tényezőknek tekinti“, mi is szomorú igazságnak tartjuk, amelyet meggyőző erővel hirdet, minden kendőző frázis ellenére, a magyar társadalomnak, a magyar kormányhatalomnak a magyar közoktatásügygel szemben tanúsított magatartása.

Ámde együttértő keserűségünk nem kísér el benneteket végső következtetéseitekig, hogy t. i. „Le kell szállítani a tanári rend nivóját. Le kell szállítani képesítésének fokát, el kell törölni az egyetem filozófiai fakultását!“

Nem, kedves kartársak, nem követünk benneteket idáig, bármennyire unszol is erre a logika örök törvénye.

Nem! Mert mi nem nyugszunk bele abba a szomorú igazságba, hogy a magyar társadalom, a magyar kormány nem részesíti kellő elbánásban a közoktatásügyet, nem érzi annak sorsdöntő fontosságát. Nem nyugszunk bele, sőt igyekszünk a kormányt, a társadalmat jobb belátásra bírni; hirdetjük szent meggyőződéssel végső lehetetünkig, hogy csak a magyar kulturfőlény mentheti meg a magyar jövőt; követeljük törhetetlen kitartással, hogy a magyar kultura munkásait minél magasabb szellemi és erkölcsi színvonalra emelni, ennek megfelelő anyagi ellátásban és erkölcsi elismerés-

ben részesíteni: kötelessége a magyar államnak, a magyar társadalomnak. Igenis kötelessége, mégpedig elsőrendű kötelessége, amely elől ha kitérni próbál, magát bélyegzi meg, magát teszi tönkre.

Félre hát a keserű lemondással! Föl a fejjel, föl a szívekkel kartársak! Hirdessük a magyar kultúra hatalmát, hivatását, ha rongyosan, ha kopottan, ha roskatag testtel is, de töretlen hittel, erőnk fogytáig, vagy a meghallgattatásig!

Mi, a nemzeti ideálok, az erkölcsi igazságok őrei, bizományosai, hivatott hirdetői, a nemzet lelki életének formálói, nem szabad, hogy kétségbe essünk.

Nekünk győznünk, vagy halnunk kell, de eszményeinket megtagadnunk, eszményeink mellől csüggeteg szívvel félre állnunk nem lehet, nem szabad!

Mezőtúr, 1923 mácius 31.

A mezőtúri református főgimnázium tanári kara.

Halottaink

Bányay László bagaméri lelkipásztor, a csonka érmelléki egyházmegye esperese életének 67., házasságának 40. évében, április hó 24-én Budapesten elhunyt. A hű pástornak, szerető férjnek tetemeit április hó 26-án a hívek nagy és őszinte részvéte mellett helyezték végső nyugalomra Bagaméron.

Dr. Imre Lajos hódmezővásárhelyi nyug. főgimnáziumi igazgató életének 65., házasságának 36. évében, hosszas szenvedés után meghalt. Kiváló pedagógus, páratlan gondosságú családfő és nemeslelkű emberbarát, aki mindeneknek becsülését, tisztelését méltán megérdemelte.

Legyen áldott emlékezetük!

Különfélék

A debreczeni lelkészképzőintézetet az Egyetemes Konvent megbízásából május hó 3. és 4. napjain látogatta meg Németh István dunántúli püspök úr Marton János sárospataki theol. akad. professzorral, az Egyetemes Tanügyi Bizottság theologiai szakelőadójával. Meghallgattak három előadást (patrisztika, szimbolika, ének), megtekintették az intézet hivatalos helyiségét és szemináriumi gazdag könyvtárát, részt vettek harmadikán az esti áhitaton, amit megelőzőleg Dr. Baltazár Dezső püspökünk és Kovács Pál 4 th. üdvözölték látogatóinkat. Az üdvözlésre Németh István püspök úr válaszolt meleg, buzdító szavakkal. A küldöttség megismerelte internátusunkat és konviktusunkat is, mint mindenütt, itt is rendet, tisztaságot talált. A kollégiumi Kántus Mácsai Sándor énektanárunk mintaszerű vezetésével vendégeinknek május 3-án este, püspökünk lakásán, kedves szerenádott. A többi theol. akadémiákat Dr. Baltazár Dezső püspökünk látogatta meg április végén

és május elején. Adja a jó Isten, hogy az a páratlanul kedvező körülmény, hogy a theologiai ifjúság konferenciákon, a theologiai tanárok szakértekezleten jönnek össze s a vezető férfiak az intézeteiket meglátogatva, irányító eszméket adnak: megteremje áldásos gyümölcsét az Úr dicsőségére!

A négy püspök debreczeni időzése alkalmából tartott nagytemplomi Kálvineumi ünnepség tiszta jövedelme 338,315 korona volt.

Az egyházmegyei gyűlések mind megvoltak, érkeztek is be referádák több helyről. Hálás köszönetet mond érte szerkesztőségünk. Minthogy azonban lapunk az anyagi viszonyok miatt csak szűk terjedelemben s olykor kéthetenként jelenik meg, ezért elnézést kérünk, ha a referádákat hamarosan le nem közölhetjük. Ezzel kapcsolatban azonban megemlítjük, hogy ez a mi nehéz helyzetünk megkönnyebbülne, ha az egyházmegyei gyűlésen szóba hoznák a tiszteletes atyák a világi papoknak a mi Lapunkat s őket felhívnák arra, hogy fizessenek elő arra a folyóíratra, amelyik az ő egyházmegyéjüket is magába foglaló egyházkerület egyházi és iskolai ügyeit tárgyalja. Nagyobb érdeklődés és támogatás mellett többet tehetünk.

Kérelem. A kollégiumi segélygyűjtő bizottság arra kéri a nt. lelkész urakat, hogy az idő előrehaladottsága következtében az adományozott burgonya mennyiséget most már méltóztassanak a helyi viszonyokhoz képest sürgősen értékesíteni s a bevett ellenértéket a kollégiumi pénztárhoz beküldeni.

Ifjúsági egyesületek s vasárnapi iskolák számára igen alkalmas és tanulságos eszköz a Bibliai Kvartett s a Képek a biblia világából című gyűjtemény, melyeket Szabó Béla huszti lelkész adott ki Hamburgban a létesítendő kivándorlási magyar református misszió javára. A Bibliai Kvartett 48 lapot tartalmaz, mindegyiken 4—4 bibliai mondással s használata rendkívüli módon megkönnyíti s elősegíti a biblia ismeretét s a fontosabb lokusok betanulását. Egyetlen olyan helyről sem hiányozhatik, ahol vallásos építő munka folyik, így tehát minden család s vallásos alapon álló egyesület s intézmény vezesse be a bibliaismeret szerzésnek ezt a külföldön nagyon bevált módszerét. A Kvartett ára kemény tokban 600 K, kapható a Méliusz könyvkereskedésben Debreczenben. Jövedelme a missziói lelkészi állás fenntartását szolgálja. Meleg ajánljuk egyházi köreink s a belmisszióval foglalkozók megérdemelt figyelmébe. (K. F.)

A gyomal gyülekezet Harsányi Pál lelkészelnök buzgó irányítása és a presbiterium dicséretes támogatása mellett a háború okozta károkat annyira helyrehozta, hogy a június 10-én leendő harangavató ünnepélyen, a békebeli állapotnak megfelelően, négy harang fogja hívni a buzgó atyafiákat az ige hallgatására, amelyet ez alkalmal Dr. Baltazár Dezső püspökünk fog hirdetni nekik.

A királyhágómelléki egyházkerületbe szállított új énekeskönyvekből kitépik azokat a lapokat, amelyekre a Himnusz és a Szózat van nyomva.

Kizárás az egyházból. A nyárad-szentannai presbiterium egy gyülekezeti tagot egyházzellenes magatartása miatt az egyházból kizárt. A kizárt férfiú emiatt a presbiteriumot rágalmazás miatt beperelte, ám a járásbíró a presbiterium feyelmi jogának gyakorlását helybenhagyta.

Győzelem a halál felett. E címen a budapesti népszerű theologiai tanfolyamon Szücs Ernő állami főreáiskolai matematika-fizika tanár tartott előadásokat, amelyeken a Biblia szavait a halálról természettudományi megvilágításban tárta fel. A materialista világnézet összeroppanása a lélek végtelen értéke, az élet és halál átmenete, az örökkévalóság hihetetlenül gazdag és extatikus képe oly megkapóan bontakozott ki az előadások során és a megjelent illusztris közönségre olyan mély hatást gyakorolt, hogy annak ki nyomtatását kívánták. Ez a szép terv azonban csak akkor válhatik valóra, ha kellő számú előfizető jelentkezik a nyolc-tíz év terjedelmű munkára, melynek ára a lehető legmegtérültebb lesz. Olvasóink figyelmét a legnagyobb melegséggel hívjuk fel e műre, mely nagyon sok hánykódó léleknek lenne képes biztos támpontot, megnyugvást nyújtani. Az előfizetésre szóló jelentkezések Marton Lajos budapesti református theologiai akadémiai tanárhoz, a Népszerű theologia tanfolyam igazgatójához (Budapest, IX. Ráday-u. 28.) intézendők.

Csarkészünnepély. A debreczeni református tanítóképző-intézetben március 15-én történt meg 20 növendék cserkészsé váló felavatása. Az ifjúsági énekkar s a cserkészek vonósnégyese után egy zongoraszámot adott elő Zsádon Antal és Nemes Imre 2. o. növendék. A március 15-iki ünnepi beszédet Gál István 4. o. mondta. Szavalt Szalay Gyula és Székely Béla 4. o. tanuló. A cserkészekhez nagyhatású avató beszédet intézett Debreczeni Ferenc főgimn. tanár. Az énekkar elénekelte a „Talpra magyar“-t Árokszállassy Lajos 4. o. vezetése alatt. A felemelő ünnepélyt a honvéd induló zárta be Veress János 4. o. vezetése alatt.

Baptista-kirándulás. Lettországból 2000 lett baptista vándorol ki Braziliába, amint mondják: isteni útmutatásra. Vásároltak előre Braziliában egy nagy földterületet, ahol zárt egy-egy kolóniát állítanak fel. A földet egymás között felosztották s kis külön gyarmat-államocskát akarnak alkotni. A kivándorlással kapcsolatosan Hamburgban két predikátorral missziót szerveztek. Jellemző, hogy a 2000 emberrel 16 prédikátor vándorol ki.

FITTLER SÁNDOR orgona- és orgonasípkészítő vállalata
Erzsébetfalva, (Budapest mellett) Erzsébet-u. 23.

Orgonapótsípek
speciális készítése és szállítása.

Orgonák
készítése, átalakítása, tisztítása és hangolása szakszerű kivitelben, jutányos árak mellett, 2-10
Költségtervezet díjtalan.

Alapított 1910-ben.

Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyház könyvnyomdá vállalata.

A
Keidelbergi Káté
megjelent és kapható
a MÉLIUSZ könyvkereskedésben.
Debreczen. Ára 360 K.

Dr. Baltazár Dezső
Elég nekem az Isten kegyelme

című ünnepi predikációs könyve a husvéti könyvpiac legértékesebb darabja.

Alapára K 3.—, azaz K 2160.—

Kiadta a Méliusz könyvkereskedés Debreczenben.

Konfirmációi oktatásra legalkalmasabb
Nagy István
Konfirmációi Kátéja
Ez a Káté 2 év alatt 20,000 példányban fogyott el.
Ára 54 korona.
Kapható a Méliusz könyvkereskedésben.

Legjobb konfirmációi ajándék Dr. Erdős Károly
Az én vallásom
című hitelesítő és léleknevelő könyvecskéje.
Alapára papírkötésben —75, vászonkötésben K 1.—. Szorzószám 270.

Bibliai-Lottó-Játék.

A leghasznosabb és megfelelőbb ajándék a református gyermekek számára.

A „Bibliai Lottó“ játék és taneszköz: tartalmaz 24 nagy és 96 kis lapot. Mindegyik lap egy kérdés és egy felelet a bibliából. Kiadja a hamburgi magyar keresztyén kivándorló misszió.

Ára K 600.—

Kapható a „MÉLIUSZ“ könyvkereskedésben Debreczenben.